

แนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร
Guidelines for Career Development of Ban Kham Nam Sang Community
Kho Nuea Sub-District Mueang District Yasothon Province

ณัฐดนัย ภูพันนา

Natdanai Phoopanna

เจ้าหน้าที่ สังกัดสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดมหาสารคาม

Officer from Affiliated with the Office of Social Development and Human Security Maha Sarakham Province

*Corresponding Author Email: nattamaM078@hotmail.com

Received: 21 January 2025

Revised: 6 March 2025

Accepted: 9 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 20 คนที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ประกอบด้วย 1) การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน คือ การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม และ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทย คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น ในการผลิตขนมไทยที่มีเอกลักษณ์และมีรสชาติอร่อย ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้ การผลิตขนมไทยในชุมชนสามารถใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ข้าวเหนียว มะพร้าว น้ำตาลจากต้นตาล หรือผลไม้ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตและสนับสนุนการเกษตรในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยยังเน้นการพัฒนาคุณภาพและการแปรรูปให้มีความหลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่แตกต่างกัน เช่น การทำขนมไทยที่เหมาะสมกับการส่งออก หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยเพื่อจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, อาชีพ, ชุมชน

Abstract

This research consists purposes were to study the career development guidelines of Ban Kham Nam Sang community Kho Nuea Sub-district Mueang District Yasothon Province. is a qualitative research The research

instrument is an interview form the target group of the research is 20 people who were selected by purposive selection The information gathered from interview forms and related documents were then content analysis. The research results found that the career development guidelines of Ban Kham Nam Sang community Kho Nuea sub-district Mueang district Yasothon province consist of 1) Vocational skill development training that is in line with the potential of the community which is a process that focuses on developing vocational skills that are appropriate for the resources and capabilities available in Ban Kham Nam Sang community Kho Nuea sub-district Mueang district Yasothon province 2) Organic agricultural product development is the development of organic agricultural products in Ban Kham Nam Sang community Kho Nuea sub-district Mueang district Yasothon province This is an approach that focuses on the efficient use of local resources to promote sustainability in both the economy and the environment and 3) Thai dessert product development is the development of Thai dessert products in Ban Kham Nam Sang community This is another important approach to promote the use of local ingredients in the production of unique and delicious Thai desserts which can create added value for the community. The production of Thai desserts in the community can use local ingredients such as sticky rice, coconut, palm sugar, or various local fruits, which help reduce production costs and support agriculture in the area. The development of Thai dessert products also emphasizes developing quality and processing to be diverse to meet the needs of different markets, such as making Thai desserts suitable for export or developing Thai dessert products to be sold at various festivals.

Keywords: Guidelines for Development, Occupation, Community

บทนำ

การพัฒนาอาชีพในชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาชนในชุมชน โดยการพัฒนาทักษะและเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรในพื้นที่นั้น ๆ การพัฒนาอาชีพจึงไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน แต่ยังช่วยลดความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาดทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งอาชีพในชุมชนชนบทส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การเกษตรกรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติ เช่น ที่ดิน น้ำ และพื้นที่ในการทำเกษตร การพัฒนาอาชีพในภาคการเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพสินค้าเกษตร เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ การพัฒนาในด้านนี้อาจประกอบไปด้วยการพัฒนาเทคนิคการเกษตร เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การทำเกษตรผสมผสาน หรือการปรับปรุงพันธุ์พืชให้มีความต้านทานต่อโรคและแมลง นอกจากการพัฒนาในภาคการเกษตรแล้ว การพัฒนาอาชีพในชุมชนชนบทยังสามารถขยายไปสู่การส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัสดุท้องถิ่น การจักสาน หรือการท่องเที่ยวชุมชน การส่งเสริมให้ชุมชนมีทักษะใหม่ ๆ และสามารถผลิตสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าเพิ่มจะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ที่หลากหลาย และไม่พึ่งพาอาชีพเดิม ๆ ที่อาจมีข้อจำกัดในด้านการตลาดและผลผลิต เป็นต้น

การพัฒนาอาชีพในชุมชน ยังถือเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้แก่ชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่ยังพึ่งพาการเกษตรกรรมเป็นหลัก การพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนจะช่วยเพิ่มรายได้ ลดความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น การศึกษาและหาทางเลือกในการพัฒนาอาชีพที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนในระยะยาว ซึ่งชุมชนบ้านค้ำน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่มุ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีข้อจำกัดในการพัฒนาอาชีพทั้งในด้านการเข้าถึงทรัพยากร การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และช่องทางการตลาดที่จำกัด การพัฒนาอาชีพในชุมชนนี้ จึงต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ เอกชน และชุมชนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเองและเพิ่มรายได้จากการประกอบอาชีพ โดยจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในด้านการเกษตรและทรัพยากรทางผลผลิตเป็นจำนวนมาก อาทิ ข้าว ผัก ผลไม้ และพืชสมุนไพรครัวเรือน ฯลฯ โดยศักยภาพดังกล่าวนี้ สามารถนำมาพัฒนาเป็นอาชีพให้กับชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ เป็นต้น สอดคล้องกับวิชัย ลุนสอน และบุษราภรณ์ พวงปัญญา (2563) ได้ศึกษาแนวทางส่งเสริมอาชีพของชุมชนรอบเขื่อนสิรินธร อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หน่วยงานภาครัฐต้องเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการผลิต เงินทุน การจัดสรรพื้นที่ทางการผลิต ระบบกลไกทางการตลาด สนับสนุนให้เกิดร้านค้าจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนรอบเขื่อนสิรินธร ยังพบว่า การพัฒนาอาชีพของชุมชนรอบเขื่อนสิรินธรควรเป็นแบบบูรณาการเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน บริหารจัดการน้ำ อย่างเป็นระบบหน่วยงานทางวิชาการเป็นหลัก ในการพัฒนามาตรฐานผลิตเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เชื่อมโยงแหล่งทรัพยากรและฐานการผลิตเข้าหากันกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่ม โดยการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ Super (1957, p.99-108) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพและสรุปรวบรวมตั้งเป็นทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยใช้ชื่อทฤษฎีว่า “ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ” (Theory of Vocational Development) เกี่ยวข้องกับประเด็นการพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม (Development of the Result of Interaction) สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากบ้าน การได้รับการศึกษาจากโรงเรียน และจากสังคม ซึ่งจะเป็สิ่งที่ช่วยประเมิณแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและทดลองวางแผนเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างความคิดเกี่ยวกับตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ รู้จักความถนัด และความสามารถของตนเองที่จะเป็นไปได้จริง เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค้ำน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยมีเป้าหมายเพื่อค้นหาแนวทางในการพัฒนาอาชีพในชุมชน รวมถึงการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของชาวบ้านในด้านการพัฒนาอาชีพและทักษะต่าง ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในชุมชน เพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการดำเนินชีวิตและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชากรในพื้นที่ ตลอดจน การศึกษานี้ยังได้มุ่งเน้นการหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาอาชีพที่สามารถปรับใช้ได้จริง โดยคำนึงถึงทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น การเกษตรที่ยั่งยืน หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่นที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยคำนึงถึงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ เช่น การเกษตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การฝึกทักษะ และการตลาด รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค้ำน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

การบทวนวรรณกรรม

แนวทางการพัฒนาอาชีพในชุมชนบ้านคำน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาอาชีพในชุมชนมักจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เช่น การส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ หรือการเกษตรผสมผสาน ซึ่งช่วยให้ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้ที่มั่นคง ตัวอย่างการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาของ กรมการพัฒนาชุมชน เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน ซึ่งเน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการปลูกพืชหลากหลายชนิดเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนในการผลิต (กรมการพัฒนาชุมชน, 2562)
2. การพัฒนาอาชีพเสริม เช่น การทำผลิตภัณฑ์แปรรูปจากสินค้าเกษตร การจักสาน หรือการท่องเที่ยวชุมชน เป็นแนวทางที่มีการศึกษาและนำมาใช้ในหลายพื้นที่ ตัวอย่างการศึกษาจากมูลนิธิฟาร์มสุขที่สนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่ชนบทหันมาทำอาชีพเสริม เช่น การทำขนมไทย หรือการทำผ้าทอมือ ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เป็นต้น (มูลนิธิฟาร์มสุข, 2562)
3. การส่งเสริมการตลาดและช่องทางการจำหน่าย คือ การพัฒนาช่องทางการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้มากขึ้นเป็นอีกหนึ่งหัวข้อสำคัญในวรรณกรรมการพัฒนาอาชีพในชุมชน ตัวอย่างงานวิจัยจากสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า ที่เน้นการสร้างช่องทางการตลาดให้แก่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ่านระบบออนไลน์หรือการจัดงานแสดงสินค้าในพื้นที่ต่าง ๆ (สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า, 2561)
4. การพัฒนาทักษะและการศึกษาในชุมชน คือ การพัฒนาทักษะในชุมชน โดยเฉพาะการฝึกอบรมทักษะอาชีพใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ ตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอบรมทักษะอาชีพโดย กรมพัฒนาฝีมือแรงงานที่จัดอบรมทักษะการทำธุรกิจและการผลิตสินค้าในชุมชน เช่น การทำอาหาร หรือการฝึกทักษะการใช้เครื่องมือเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2560)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในชุมชนบ้านคำน้ำสร้าง หมู่ 15 ตำบลค้อเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จำนวน 20 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง
2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1. การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน

การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร โดยการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะของชุมชน รวมถึงการประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ พบว่า ชุมชนมีพื้นที่การเกษตร การทำหัตถกรรม เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การทำผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น หรือการสร้างผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งทักษะอาชีพเหล่านี้ จะช่วยให้ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าหรือบริการ และสามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น การพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความสามารถที่มีอยู่ในชุมชนยังช่วยลดต้นทุนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายยังพบว่า ชุมชนมีความต้องการที่จะอบรมพัฒนาทักษะอาชีพใหม่ ๆ เพื่อยกระดับความสามารถของประชาชนในชุมชนให้สามารถปรับตัวและแข่งขันในตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การทำการเกษตรแบบธุรกิจออนไลน์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น หรือการพัฒนาทักษะด้านการบริการ โดยประชาชนเชื่อว่าจะช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้และเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถเข้าสู่ตลาดใหม่ ๆ หรือทำธุรกิจในรูปแบบที่ทันสมัย นอกจากนี้ การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพใหม่ ๆ ที่เน้นการจัดอบรมที่ตอบโจทย์ความต้องการในยุคปัจจุบัน อาทิ การฝึกทักษะด้านดิจิทัล การตลาดออนไลน์ หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจในตลาด ที่จะทำให้ชุมชนสามารถสร้างงานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้าง ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยพื้นที่บ้านค่าน้ำสร้าง มีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากดินและน้ำในพื้นที่ยังคงความสมบูรณ์ และการเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีเป็นวิธีการที่ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในชุมชนนี้ จึงไม่เพียงแต่เป็นการผลิตสินค้าที่ปลอดภัยสำหรับผู้บริโภคเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมการเกษตรที่คำนึงถึงความยั่งยืนและการดูแลสิ่งแวดล้อมในระยะยาวอีกด้วย

อีกทั้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในบ้านค่าน้ำสร้างฯ ยังคำนึงถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำได้โดยการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้มีความหลากหลาย เช่น การทำแยมข้าวเกษตรอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์ การขนมจากข้าว และเครื่องดื่มน้ำข้าวอินทรีย์ ผักอบแห้ง และเครื่องดื่มน้ำสมุนไพร เป็นต้น การแปรรูปเหล่านี้ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์และทำให้สามารถจำหน่ายได้ในตลาดที่กว้างขึ้น ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยการพัฒนา

แบรนด์สินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์และแสดงถึงความใส่ใจในการผลิตสินค้าอย่างปลอดภัยและยั่งยืน จะช่วยสร้างความน่าสนใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค ฯลฯ นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ในชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ ยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการตลาดและการสร้างเครือข่ายกับภาคธุรกิจ เช่น การสนับสนุนการเข้าร่วมงานแสดงสินค้าหรือการสร้างช่องทางออนไลน์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการใช้มาตรฐานการผลิตที่รับรองสินค้าว่าเป็นเกษตรอินทรีย์ หรือการฝึกอบรมทักษะการตลาดและการจัดการธุรกิจให้กับเกษตรกรในชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น การสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชนและการรวมกลุ่มผู้ผลิตสินค้าก็เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และร่วมกันขยายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

3. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทย

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยในชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการผลิตขนมไทยที่มีเอกลักษณ์และมีรสชาติอร่อย ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้ การผลิตขนมไทยในชุมชนสามารถใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ข้าวเหนียว มะพร้าว น้ำตาลจากต้นตาล หรือผลไม้ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตและสนับสนุนการเกษตรในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยยังเน้นการพัฒนาคุณภาพและการแปรรูปให้มีความหลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่แตกต่างกัน เช่น การทำขนมไทยที่เหมาะสมกับการส่งออก หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยเพื่อจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ การเพิ่มความหลากหลายของขนมไทย เช่น ขนมหวานไทยที่มีลักษณะพิเศษหรือปรับเปลี่ยนสูตรให้เหมาะสมกับรสนิยมของคนในยุคปัจจุบัน จะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูงและสร้างโอกาสในการขายมากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยในชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ ยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชนในการฝึกอบรมทักษะการทำขนมไทยและการบริหารธุรกิจ เช่น การพัฒนาทักษะในการทำขนมที่มีคุณภาพ การอบรมการบรรจุภัณฑ์ที่มีมาตรฐาน หรือการส่งเสริมการขายออนไลน์ ซึ่งสามารถช่วยให้ชุมชนสามารถขยายตลาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการร่วมมือกันในกลุ่มชุมชนเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และขยายช่องทางการตลาดจะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนและส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจขนมไทยในระยะยาว และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยจึงไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจในชุมชน แต่ยังช่วยส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาแนวทางการพัฒนาอาชีพของชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร พบว่า 1) การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน คือ การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่ในชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร โดยการศึกษาและวิเคราะห์ความต้องการเฉพาะของชุมชน รวมถึงการประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ นอกจากนี้ การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพใหม่ ๆ ที่เน้นการจัดอบรมที่ตอบโจทย์ความต้องการในยุคปัจจุบัน อาทิ การฝึกทักษะด้านดิจิทัล การตลาดออนไลน์ หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจในตลาด ที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างงานและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เป็นต้น 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในชุมชนบ้านคำน้ำสร้างฯ ตำบลค้อเหนือ อำเภอมือง จังหวัดยโสธร เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม โดยพื้นที่บ้านคำน้ำสร้างฯ มีสภาพ

ภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากดินและน้ำในพื้นที่ยังคงความสมบูรณ์ และการเกษตรแบบไม่ใช้สารเคมีเป็นวิธีการที่ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาว อีกทั้ง การพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรอินทรีย์ในบ้านค่าน้ำสร้างฯ ยังคำนึงถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ซึ่งสามารถทำได้โดยการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้มีความหลากหลาย เช่น การทำแยมข้าวเกษตรอินทรีย์ การผลิตข้าวอินทรีย์ การขนมจากข้าว และเครื่องดื่มข้าวอินทรีย์ ผักอบแห้ง และเครื่องดื่มสมุนไพร เป็นต้น และ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทย คือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยในชุมชนบ้านค่าน้ำสร้างเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการส่งเสริมการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น ในการผลิตขนมไทยที่มีเอกลักษณ์และมีรสชาติอร่อย ซึ่งสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้ การผลิตขนมไทยในชุมชนสามารถใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ข้าวเหนียว มะพร้าว น้ำตาลจากต้นตาล หรือผลไม้ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิตและสนับสนุนการเกษตรในพื้นที่ ซึ่งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยยังเน้นการพัฒนาคุณภาพและการแปรรูปให้มีความหลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของตลาดที่แตกต่างกัน เช่น การทำขนมไทยที่เหมาะสมกับการส่งออก หรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ขนมไทยเพื่อจำหน่ายในงานเทศกาลต่าง ๆ การเพิ่มความหลากหลายของขนมไทย เช่น ขนมหวานไทยที่มีลักษณะพิเศษหรือปรับเปลี่ยนสูตรให้เหมาะสมกับรสนิยมของคนในยุคปัจจุบัน จะช่วยให้ชุมชนสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูงและสร้างโอกาสในการขายมากขึ้น สอดคล้องกับวรรณภา คัญและ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร พบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) การวิเคราะห์เงื่อนไขของโครงการให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชน 2) การให้ความสำคัญกับการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจทุกเรื่อง 3) การส่งเสริมให้ครัวเรือนเป้าหมายวางแผนการผลิตสินค้า/บริการ ให้ตรงความต้องการของ ตลาดและผู้บริโภค และ 4) การเชื่อมโยงการทำงานเพื่อสนับสนุนสัมมาชีพชุมชนในภาพรวม และณฤมล พึ่งกิจ, วัชรินทร์ อินทพรหม, เตชิต ตรีชัย และสิริกร ฉัตรภูติ (2559, น.201-214) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากลุ่มอาชีพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพุเตย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) แนวทางด้านการบริหาร กระบวนการ 2) แนวทางด้านความตระหนัก 3) แนวทางด้านการเรียนรู้ และ 4) แนวทางด้านการมีส่วนร่วมการดำเนินการ จัดตั้งวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพุเตย จังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเรื่องนี้ ประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมแบบยั่งยืน คือ การส่งเสริมการเกษตรที่ไม่พึ่งพิงสารเคมีและพัฒนาผลิตภัณฑ์การเกษตรที่มีคุณภาพ เช่น การใช้เทคโนโลยีในการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิต หรือการทำเกษตรอินทรีย์ที่ตอบโจทย์ตลาดเกษตรที่กำลังเติบโต 2) การสร้างทักษะทางวิชาชีพ คือ การฝึกอบรมทักษะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ เช่น การฝึกฝนทักษะด้านการจักสานหรือการทำเครื่องจักสานจากวัสดุในท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นในชุมชน 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ การเน้นพัฒนาผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์จากข้าวหอมมะลิหรือไม้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและภาครัฐ คือ การพัฒนาร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อหาทรัพยากรหรือการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น เงินทุน , การเข้าถึงตลาด หรือการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน คือ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันในตลาดได้เป็นสิ่งสำคัญจึงควรมีการศึกษาตลาดและส่งเสริมการตลาดทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เช่น การส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนในช่องทางต่าง ๆ เช่น ออนไลน์ ตลาดนัด หรือการร่วมกับโครงการต่าง ๆ ของภาครัฐ เพื่อเพิ่มโอกาสในการจำหน่ายสินค้าและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

1.2 การพัฒนาอาชีพในชุมชนควรมีการร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเอง เพื่อให้การพัฒนา มีความยั่งยืน โดยการสร้างความร่วมมือในด้านการสนับสนุนทรัพยากร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน รวมถึงการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนในการให้คำแนะนำและสร้างแรงบันดาลใจให้กับสมาชิกในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการขยายหลักสูตรฝึกอบรมที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบัน เช่น การใช้เทคโนโลยีในการทำธุรกิจ การตลาดออนไลน์ การผลิตสินค้าพื้นบ้านที่มีคุณภาพ เป็นต้น การฝึกอบรมควรจะสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงและช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชน

2.2 ควรมีการพัฒนาแผนการตลาดที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนการขายผลิตภัณฑ์จากชุมชน รวมถึงการสร้างแบรนด์สินค้าที่มีเอกลักษณ์และเป็นที่รู้จัก การเข้าร่วมงานแสดงสินค้า การตลาดออนไลน์ และการสร้างเครือข่ายกับธุรกิจหรือองค์กรที่สามารถช่วยเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์จากชุมชนสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. (2562). *แนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2568, จาก

<https://district.cdd.go.th/phichai/wp-content/uploads/sites>

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2560). *การพัฒนาทักษะและการศึกษาในชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567, จาก

<https://www.dsd.go.th>

นฤมล พึ่งกิจ, วชิรินทร์ อินทรพรหม, เตชิต ตรีชัย และสิริกร ฉัตรภูติ. (2559). การพัฒนากลุ่มอาชีพสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพยุหะ จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(2), 201-214.

มูลนิธิฟาร์มสุข. (2562). *การพัฒนาอาชีพเสริม*. สืบค้นเมื่อ 11 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.hfc.co.th/categorycontent>

วรรณภา คัญและ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2565). การส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร. *Journal of Roi Kaensarn Academic*, 7(7), 62-73.

วิชัย ลุนสอน และบุษราภรณ์ พวงปัญญา. (2563). แนวทางส่งเสริมอาชีพของชุมชนรอบเขื่อนสิรินธร อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี. *มนุษยสังคมสาร (มสส.)*, 18(3), 65-84.

สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้า. (2561). *การส่งเสริมการตลาดและช่องทางการจำหน่าย*. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2568, จาก <https://www.dbd.go.th>

Super, Donald. E. (1957). *Career pattern as a basic for vocational*. New York: Harper and Brothers.